ופלוני ופלוני עדיו. התחומים בשטר כך פירש רשב"ם וגרלה לר"י (ב) שמזכיר ג)(הוא הדין) גמי העדים שהעידו שראו אותו השטר שאם ירצה להיום או למחר לפסלן שיוכל לפסלן ותימה אם צריך לכתבן (ג) שאין הגמרא מזכירן וצריך עיון בתיקון שטרות: **אבל** בשטרי מקח וממכר כותבין חוץ מאחריות שבו. וכותבין מזמן ראשון דאי מזמנא דהאידנא שמא חזר ומכרה למוכר ויוציא אח"כ שטר עליה ויאמר האידנא הוא (ד) דזבינתה מינך והדר טריף אלא כדין ורשב"ג אומר אין כותבין אפי' בשטרי מקח וממכר פי' דשמא אחר שקנאה החזיר שטרו למוכר וחזר המכר והשתא אי לא עבדינן ליה שטרא להאי מהימנן מוכר לומר הוא החזיר לי השטר וחזר המכר שהרי אין זה שטר אין יוכל לומר שלי היא כשיוציא שטר שלו הלא הלוקח מופס השטר שהוא שלו ויאמר למוכר שטר שבידך לא החזרתיו לך אלא כשמכרת לי הקרקע כתבת לי כמה שטרות דכותבין שטר למוכר (ה) והאחד בידך עדיין וחכמים אומרים מתנתו קיימת וא"כ גבי מקח וממכר ליכא למיחש למידי אפי' אין שטר זה הלוקח שלא נכתב שום שטר לא יוכל המוכר ליטול קרקע שאפילו החזיר לו שטרו אינו שלו דהא לא חזרה מתנתו ואפילו יש לו ראיה שנתנו לו שכתב לו שטר שיקנה אותה ואותיות נקנות במסירה ובשטר לבולי עלמא אי יש לו שטר מכירה שמכרה לו השתא נמי ליכא למיחש למידי אאם כן לא יכול זה להזיקו כלום ואפילו יש לו שטר שנכתב לו מחדש שהרי כתוב מאותו הזמן ותימה קצת אם לא כתב לו שטר מכירה אלא קנה לך איהו וכל שעבודיה למה אין לחוש שמא יפסידנו הלוקח על ידי שטר (ו) שכתב לו מזמן ראשון שאע"פ ששני השטרות יהיה כתוב בהן יום אחד מ"מ לא יהיה מוחזק בה המוכר יותר מן הלוקח מאחר שיהיה גם ללוקח שטר ושמא הוא החזירו למוכר באותו יום עצמו שהקנה לו השטר מכר אאז אין ג)(כותבין זמן ואומר שאחר כך) חזר ומכרה לו באותו היום עצמו ואומר ר"י דכולי האי לא חיישינן וגם לא יהא לו פנים לומר שבו ביום החזיר לו השטר ובו ביום חזר ומכרה לו ותימה לרשב"ג למאן דאמר לקמן (דף קעג.) צריך להביא ראיה והי דנקנות במסירה מ"מ צריך המוכר להביא ראיה שהוחזר לו השטר אפילו הוא בידו ואור"י דהכא אין צריך לכולי עלמא דלנפילה לא חיישינן ולפקדון נמי לא חיישינן הכא שירא הוא להפקיד שטרו למוכר דלמא כבש ליה ויביא עדים שהשדה היתה שלו עד עתה תימה לר"י שכל מוכר שדה יכול ללוקח לכיון שכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דזימנין דכתב שני שטרות ונותן האחד ללוקח ולאחר שלא שנים או מרבע שיפסיד הלוקח את שטרו יבא ויאמר החזיר לי השטר ויביאהו לב"ד ויגבה בלא ראיה לדמאן דאמר אין צריך להביא ראיה ואותו לא יוכל לומר לו מתחלה כתבת שכתבת אז הרבה שטרות מאחר שהוא אין לו שטר ואין יכול להוכיח שלא החזירו לו ויש לומר דאיכא למימר שכיון שהחזיק שלא שנים בקרקע עומדת החזקה במקום השטר ויכול לומר כל מה שיכול לטעון אם היה השטר בידו כי יאמר מה שאין לי שטרי לא בשביל שהחזרתיו לך אלא שלא נזהרתי לשמרו לאחר שלא שנים ד)ותימה לרבן שמעון בן גמליאל שמכל מקום יכול המוכר לעשות שני שטרות כגון ראובן דכתב ב' שטרות שמכר שדה לשמעון ויתן האחד לשמעון ואחד ללוי ויעשה קנוניא ביניו ובין לוי ויוציא לוי אותו השטר לאחר ג' שנים שהפסיד שמעון שטרו ויטעון כי שמעון מסרו לו ונתן לו השדה ולא יצטרך הוא להביא ראיה למ"ד אין צריך להביא ראיה וא"ל דכי האי גווונא צריך להביא וכה"ג אמרינן לקמן (דף קעג.) דאחין שואל אף שטרי מקח וממכר אין כותבין כדמפרש לקמן שיש לחוש שמא החזיר הלוקח למוכר וחזר המכר ואם לא נכתב שטר שני ללוקח יוציא המוכר הקרקע מיד הלוקח על ידי השטר שהחזיר לו אבל אם נכתב לו שטר שני ללוקח אפילו יוציא המוכר על הלוקח השטר שהחזיר לו לא יועיל כלום שיאמר הלוקח שני שטרות היו לי ולא החזרתי לו אלא אחד וכיון שהאחד עדיין בידו לא חזר המכר ו)והשתא אין להקשות אפי' כשיש שטר ביד המוכר מה יש לו להועיל והלא הלוקח יכול לומר לו קודם שמכרת לי השדה כתבת שנים או שלשה שטרות וכתבו לך כאשר חפצת כי כותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו ומה שאין שטר בידי לפי שאבד ממני הא לא קשה מידי דודאי אין מועיל למוכר אלא אם כן יש עדים שזה השטר שבידו הוא אותו שנתנו ללוקח ועתה חזר לידו אי נמי יבררו עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר

ופלוני ופלוני עדיו: **גמ'** ת"ר איזהו קיומו אבמותב תלתא הוינא אנו פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו בואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה גנקרע פסול נתקרע כשר נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר ה"ד נקרע ה"ד נתקרע אמר רב יהודה הנקרע קרע של בית דין נתקרע קרע שאינו של ב"ד היכי דמי קרע של בית דין א"ר יהודה המקום עדים ומקום הזמן ומקום התורף אביי אמר ישתי וערב הנהו ערבאי דאתו לפומבדיתא דהוו קא אנסי ארעתא דאינשי אתו מרוותיהו לקמיה דאביי א"ל ליחזי מר שטרי' ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה דאי מיתנים חד נקיטינן חד בידן אמר להו מאי אעביד לכו דאמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא טריף והדר טריף הוו קא טרדי ליה אמר ליה לספריה זיל כתוב להו להוא על המחק ועדיו על הנייר דפסול אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא **תנו רבנן** הרי שבא ואמר אבד שטר חובי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין לו את השטר בד"א בשטרי הלואה אבל שטרי מקח וממכר כותבין חוץ מן האחריות שבו רבן

גמ' טוליא. שטר מחוק לפנינו שהיה כתוב ביום פלוני: **ופלוני ופלוני**. היו עדים שחתומים בו: ומפרש גמרא **אם כתוב בו הוזקקנו בו**'. שעמדו אלו בית דין המקיימין וחקרו עדים החתומים בו להעיד על חתימתן ונמצאו דבריהם מכוונין: **גובה**. מזמן ראשון הכתוב בשטר ואין צריך שיהא אחרת ואם לא יש צריך להביא שיהא אחרת על הזמן ועל סכום המעות ועל כל מה שהיה כתוב בשטר: **נקרע**. על ידי אדם: **נתקרע**. מעצמו: **שרבאי**. ישמעאלים: **וקאנסי לארעתא דאינשי**. ומתון שהיו בעלי זרוע כופין בעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער: **ליחזי מר שטרא**. מה כתוב בו קודם שיאנסו ממנו וכתוב לנו אחד מתחתיו שאם יאנס אחד יאמר לנו שני ולזמן מרובה אם תהיה ידינו תקיפה נערער על שדותינו ונקחם מיד הלוקחים אותם מיד הערבאים: **דאמר רב ספרא**. לקמן בשמעתין: **דלמא טריף והדר טריף**. זה הלוקח שקנה שדה באחריות זמנין דטריף ליה מינה בעל חוב דמוכר ואתי אינו וטריף מלקוחות ומחזיר להם אחד מן השטרות כדי לגבות בו מן המוכר והדר טריף מלקוחות אחרינו על ידי השטר השני ואומר עתה טרפו ממני ואחזור ואטרוף מלקוחות והרי שטר מכירתי עדיין הוא בידי: **קא טרדי ליה**. מפלירין בו: **אמר ליה לספריה זיל המחק ועדיו על הנייר דפסול** אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי ודלמא רישומו ניכר ותניא נמחק או נטשטש אם רישומו ניכר כשר אמר ליה מי קאמינא שטרא מעליא אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא. כלומר חצי התיבות של כל השטר כותב כגון ז"ב ע"ד וכן כולו האיל ויש בו בשטר תרי דיעותא חדא דהתיבות אינן שלמות ועוד דהוא על המחק פסול ולא מצי למטרף ביה: ת"ר וכו' ונתננו לו. שטר שאבד: אין כותבין ונותנין לו את השטר אחר. דלמא מכזב ולא נאבד ואיערומי מיערם ובעי טריף והדר טריף: במה דברים אמורים. דאין כותבין: בשטרי הלואה. כגון בעל חוב שלוה והיו קרקעותיו משועבדין למלוה ואי כתבי למלוה שטרא אחרינא טריף והדר טריף לקוחות וכל שטרי הלואה אע"פ שאין כתוב בו אחריות הרי הוא כמו שכתוב בו דכל לוה חייב באחריות החוב: אבל שטרי מקח וממכר. שמכר לו שדהו ואמר נאבד שטרא של מכירה: כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו. דלא כתבי בהאי שני אחריות דכיון דלית ביה אחריות לא מצי טריף ביה לקוחות ואי אמרת אם כן מה מועיל לו כיון דלא מצי למטרף ביה להכי אהני ליה דכי נקיט האי שטרא לא מצי למטען מוכר הא ארעא לא מכרתיה מעולם לך דהאי שטרא מוכיח דזבנה לו אבל לגבות לא מהני הואיל דאין בו אחריות אבל בשטר

עין משפט נר מצוה

עט א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יג סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מח ס"ק:
פ ג מיי' שם הל' יד וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' נב סעיף ח:
פא ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
פב ה ו ז מיי' שם טוש"ע שם ס"ק:
פג ח מיי' שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' מח סעיף ג:
פד ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע שם בהג"ה וסי' רלט סעיף ח:

רבינו גרשום

פלוני נמחק שטרו שנכתב ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו. שראו שם כתוב בו כך אם אם הכירו השטר לפני ב"ד שיראוהו קודם שימחק כולו וראו ב"ד מה שכתוב בו וראו נמי חתימת העדים יכתבו לו איש פלוני וכו' ופלוני ופלוני עדיו שהיו חתומין בו: אנו ב"ד פלוני ופלוני ופלוני שצריכין להיות שלשה: הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו שנכתב ביום פלוני כלומר באותו זמן: ואם כתוב בו. באותן קיום: הוזקקנו לעדותן של עדים. שראו מה שהיה בכתב: ונמצאת עדותן מכוונת. שאמרו שהיו מכיריין אף חתימת ידי העדים: גובה בעל השטר. ואין צריך להביא שום ראיה עוד: ואם לאו. שלא כתבו הוזקקנו יכול הנחבב לומר שטר מזויף מחוק הראה לעדים או לב"ד הלכך צריך עדים שיקיימו כתיבת העדים לעדות: ואם לאו. שלא נמצא מכוון שלא העידו אלא על כתיבת השטר בלבד ולא העידו שהכירו חתימת העדים צריך להביא ראיה קודם שיתבע עדים שהכירו חתימת ידי עדים שהיה על השטר שהשטר ישר הוא: נקרע. בכוונה כדמפרש לקמן: פסול. דמשמע שאחרים קרעוהו שמצאו בו רופי או פרוע היה: נתקרע. מעצמו: ומקום התורף. כתיבת הממון להכי קרי טורף שבו טורף לקוחות: הנהו ערבאי. ישמעאלים שהיו מסייעין למלך כשהיה הולך למלחמה והיו רגילין לעכב עמו במלכותו זמן גדול ושוב חוזרין למקומן ובאו עמו לפומבדיתא ונתן להם רשות לאנס קרקעות של בני אדם שסביב העיר שיתפרנסו מהן כל ימות שהן שם: אתו מרוותייהו. בעלי הקרקע: לקמיה דאביי. ואמרו ליחזי מר שטרי שיש לנו על אותן שדות שתופשים הערביים שהן שלנו שאנו קנאום מן בעליהן ולא הספקנו להחזיק בהן ג' שנים עד שנטלום הערביים וכשילכו להן נחזיק בשדותינו השתא לכתוב לנו מר לכל חד מינגא שטר אחרן עליה דארעא דאי מחנים או מחביד שטרא דאית לן כראמר החם עד תלת שנין מדהדר אינש בשטריה טפי לא מודהר וכי מחביד נקטינן מיהא חד שטר ביידן: דלמא טריף. בשטר זה לקוחות ותו לאחר זמן מפיק שטר אחרן והדר טרפי לקוחות אחריני: הוו קא טרדי ליה. היו מפצירין עליו שיכתוב להם: כתוב להם כי האי שטרא הוא על המחק

מסורת הש"ס

ב) [לקמן דף קפט.], ג) רש"ל מ"ז, ד) ס"ל כתוב בו זמן ואח"כ. רש"ל, ד) ר"ל ועוד מימא. רש"ל, ה) ס"ל כמטני מהדי. רש"ל, ו) גי' רש"ל, ז) נ"ל וא"ת אפי'. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר ליה וכו' לאבי מי נראה לי דכ אחת כר מניומי הוה קלקא אדעתיה דהכי וכו' והכי קא קשיא וכו' וכגר דראשון לא: (ב) תוס' ד"ה ופלוני וכו' שמזכירין נמי העדים וכו' השטר שנמחק אם מאחר שאין הגמרא: (ד) ד"ה אבל וכו' ואימר האידנא הוא דהדרי' דזבינתה מינך וטריף שלא כדין כ"ל: (ה) בא"ד דכותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו והאמר ביקן וכו' דאפי' אין שטר לה הלוקח שלא נכתב לו שום וכו' ליטול הקרקע: (ו) בא"ד שטר שנכתב לו מזמן לאשון: (ז) בא"ד ולא תקשה לרשב"ג מכל זה:

רבינו גרשום (המשך)

ועדיו על הנייר דפסול. לטרוף ממנו לקוחות אבל לכך יועיל להם שכל זמן שזה שטר בידם אין יכול המוכר לכפור שלא מכר: ודלמא. אע"ג דכתב על המחק ועדיו על הנייר מחק נמי לעדי קיום עד שיהא רשומו ניכר והוה ליה אידי ואידי על המחק: ותניא נמחק או נטשטש אם רשומן ניכר כשר. ואתו למיטרף נמי דזימנא אחרינא: אל"ף בי"ת בעלמא קאמינא. כלומר חצי התיבות של כל השטר כותב כגון ז"ב ע"ד וכן כולו האיל ויש בו בשטר תרי דיעותא חדא דהתיבות אינן שלמות ועוד דהוא על המחק פסול ולא מצי למטרף ביה: ת"ר וכו' ונתננו לו. שטר שאבד: אין כותבין ונותנין לו את השטר אחר. דלמא מכזב ולא נאבד ואיערומי מיערם ובעי טריף והדר טריף: במה דברים אמורים. דאין כותבין: בשטרי הלואה. כגון בעל חוב שלוה והיו קרקעותיו משועבדין למלוה ואי כתבי למלוה שטרא אחרינא טריף והדר טריף לקוחות וכל שטרי הלואה אע"פ שאין כתוב בו אחריות הרי הוא כמו שכתוב בו דכל לוה חייב באחריות החוב: אבל שטרי מקח וממכר. שמכר לו שדהו ואמר נאבד שטרא של מכירה: כותבין לו אחר חוץ מאחריות שבו. דלא כתבי שני אחריות דכיון דלית ביה אחריות לא מצי טריף ביה לקוחות ואי אמרת אם כן מה מועיל לו כיון דלא מצי למטרף ביה להכי אהני ליה דכי נקיט האי שטרא לא מצי למטען מוכר הא ארעא לא מכרתיה מעולם לך דהאי שטרא מוכיח דזבנה לו אבל לגבות לא מהני הואיל דאין בו אחריות אבל בשטר

רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בשטרי מקח וממכר אין כותבין. דס"ל אותיות נקנות במסירה כדלקמן [ע"ב] גבי מתנה דחייסינן דלמא לאחר שכתבו ונתנו לו שטר המסירה החזיר לו ונקח זה לעוכר את השטר וחזר לו מקחו כדלמרינן גבי מתנה: **מזרה מתנתו** כדמפרש לקמיה [ע"ב] טעמא: **מתנתו קיימת.** אלא אם כן חזר ומכרה או נתנה לו בקנין גמור או בשטר חדש כדין לוקח ומוכר: **אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא.** אין כותבין לו אחריות: **אמר רב ספרא לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת.** שאם יכתוב לו שטר אחר חייסינן דלמא אתי בעל חוב וטריף ליה להאי שדה דאמר הקונה אותה כי אחד שטרי שהיה לי על שדה זו וכתבו לו שטר אחר עליה וכיון דטרפה מידו אזיל בהאי שטרא דכתבו ליה וטריף ולקוחות שקנו אחר שקנה הוא ויעשה קנוניא עם הבעל חוב שטרפה ממנו: **ואמר ליה שוף לי דאיקום באחרא.** כלומר אל תערער עלי עתה כלום. פי' שוף בשופי כדגרסינן (כתובות דף כ.) והוא שאכלוס בעליהם שלש שנים ובשופי. כך אמר ליה שוף לי דאיקום באחרא ארבע או חמש שנים עד דחייסינן הדבר והדר תא ותערער עלי זימנא אחריתי ועביד הכי ובתר זמן מערער עליה וטריף לה מיניה והדר אזל הקונה שאחר אחד שטרי וכתבו לו אחר ומפיק ליה לההוא שטרא [קמא] ג) דכתבו ליה על שדה זו ואזיל וטריף ולקוחות: ומקשינן עלה **וכיון דקרעונה לשטרא.** דבעל חוב בזימנא קמייתא דטריף במאי קטריף כי אתי השתא וטריף: **והאמר רב נחמן כו'.** כך הוא הסדר מלוה בא לב"ד ופוסק על הלוה שיפרע לו חובו ומזמנינן ליה ללוה בדינא כדאמרי' ד) ואי לא אתי משמתינן ליה וכותבין שטר טירפא למלוה שילך ויפסקם אחר קרקעותיו של לוה וכל מקום שימצא מנכסיו או מלקוחות שקנו ממנו אחרי כן יראה שטרו לב"ד של אותה העיר וימסרו לו קרקעותיו למלוה ויכתבו לו שטר אדרכתא שיהא שליט ודורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהן כדמפרש בהגוזל בתרא ה) ושטר הטירפא יקרעו פן יחזור ויטרוף בב"ד אחר ושומו הנכסים כדין שומת בית דין כדמפרש בב"ק וכפי השומה יקחם בחובו ויכתבו לו ב"ד שטר שומת הנכסים לדעת בכמה קבלם ומשום דשומה הדרא לעולם כשיהא לו מעות ללוה כדאמרי' [בב"מ] (דף עח: ודף לה.) וכשיתנו לו בית דין שטר השומה יקרעו האדרכתא פן יחזור ויטרוף בה פעם שניה שלא כדין: **ומשני לא גריעא דאתי מכח אנכסיה.** לכך אין כותבין שני שטרות דחייסינן דלמא לאו מכח ההלואה יבא ויטרוף אלא יבא ויערער כי זו השדה גזלה מאבותיו זה שמכרה לך והבית עדים כי זו שדה אבותיו והמוכר שמכרה גזלה מאבותיו והוליאוה מידו והעמידה ביד המערער וכתבו ללוקח שנטרפה מידו וכי יש לו רשות לטרוף הלקוחות שקנו קרקע מן המוכר שמכר לו שדה זו הגזולה והלך ועשה קנוניא הלוקח עם הנגזל שלקח השדה מידו ואמר ליה שוף לי ועשה כן ואתה ד' וה' שנים עוד בא הנגזל והבית עדים כי שדה זו גזלה המוכר הזה ומכרה לזה וטורפה מידו ואחזר הלוקח הזה בשטר ו) (השני שכתבו לו בעת שאמר אבד שטרי) וטורף בו פעם אחרת לפיכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: **אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא.** אמאי תלינן טעמא משום דמ"ל שוף לי וכו' בלא טענה זו נמי כיון דנקיט שני שטרות ביום אחד יכול לטרוף ולאחזר ולטרוף ולכך אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת: ומשני **א"כ נפשי עליה.** מריבות ומחלוקות של בעלי דינין בעת אחת ויתנו לב על גנייבתו: **ונכתוב ליה שטרא מעליא כו'.** אמתניתא דריש אמאי קתני חוץ מאחריות שבו משום פסידא דמוכר והלא יכולין אנו לעשות תקנה שיכתוב לזה שאמר אבד שטרי שטר מעליא ובאחריות דליכא למימר הדין עמו דודאי אבד שטרו ונכתוב ליה לאידך למוכר שובר שיוכיח שנפסד השטר הראשון שביד הלוקח ולא יבא לגבות בו עוד דהשתא ליכא למיחש דלמא טריף והדר טריף שהרי כשיוציא הלוקח שאבד כדבריו יוציא המוכר את השובר שכתוב בו כל שטרי דיפקון כו' כל שטרי מכירה דיפקון על אדעא דא יהו בטלין: **לבר מדיפקון.** כלומר חוץ מזה השטר שכתבתי לו בזמן פלוני תחת הראשון שאמר לי שאבד ממנו: **ואם אומרים כו'.** אמתניתא בפירקין [קע:] בשטרי הלוואות דאיכא למאן דאמר אין כותבין שלא יהא לריך לשמור שוברו מן העכברים ומלוה שאבד שטרו הפסיד חובו וה"ה לשטרי מקח אם אבד הלוקח שטרו לא נכתוב ליה שטרא מעליא על סמך השובר שביד המוכר שהרי לא יכתבו שובר שביד המוכר אבל לאיכא מאן דאמר אי טריף והדר טריף לאלתר וכדמתרצינן לעיל. ואי קשיא לך היכי נקט בעל חוב תרי שטרי הא אמרינן בשטרי הלוואה אין כותבין ותריין הכי הא בעל חוב שטרוף שמעון לוקח נמי הוה מראובן וטרפוהו ובעל חובו דמקח וממכר הוא: ולי'כתוב ליה להאי כו'. והשתא קא מהדר לעיל למאי דקאמר אבל בשטרי מקח וממכר כותבין שטר שני חוץ מאחריות שבו ואמאי אין כותבין בו אחריות ליכתוב ליה שטרא מעליא באחריות לוקח וליכתוב ליה לאידך למוכר תקנתא כי האי גוונא דכי חיישינן שמא לא יאבד ומיערם נכתוב הכי כל שטרות דיפקון על ארעא דא דקדים דמניהון מזמן דהשתא פסולין חוץ מן דמפיק בזמנא דא מזמן של שטר שני זה. והשתא אפי' לא אבד שטר ראשון לא מצי טריף מיניה אלא משטר שני זה בלבד: אמרתה דבנן קמיה דרב אשי. מדלא כתבינן ליה ללוקח שטרא מעליא ולא מסכינן ליה למוכר כל שטרי דיפוק על ארעא דא כו' דהיינו כעין שובר דכתבינן הכי למוכר זאת אומרת מדלא כתבינן הכא למוכר ש"מ דאין כותבין שובר למלוה ולא למוכר אלא צריך שיחזיר להם אף השטר דאי ס"ד כותבין שובר כי כתבי למוכר כל שטרי כו' והיינו שובר מעליא

רבן שמעון בן גמליאל אומר אף שטרי מקח וממכר אין כותבין וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחברו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכמים אומרים מתנתו קיימת אמר מר חוץ מאחריות שבו מאי טעמא [מ] **א"ר ספרא** [א] **לפי שאין כותבין שני שטרות על שדה אחת דלמא אזיל בעל חוב טריף ליה להאי ואזיל האי ומפיק חד וטריף לקוחות ואמר ליה לבעל חוב שוף לי דאיקום בה והדר תא טירפן ומפיק אחרינא והדר אזיל טריף לקוחות אחריני וכיון דקרעניה לשטרא דמלוה במאי הדר טריף לה וכי תימא דלא קרעניה והא אמר רב נחמן** [ב] **כל טירפא דלא כתיב ביה קרעניה לשטרא דמלוה לאו טירפא הוא** [ג] **וכל אדרכתא דלא כתיב בה קרעניה לטירפא לאו אדרכתא הוא** [ד] **וכל שומא דלא כתיב ביה קרעניה לאדרכתא לאו שומא היא לא צריכא דקאתי מכח אבהתיה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולמה ליה למימר ליה לבעל חוב שוף לי בהאי ארעא ואיקום בה תיפוק ליה דכיון דנקיט תרי שטרי טריף והדר טריף אם כן נפישי עליה בעלי דינין ולכתוב להאי שטרא מעליא ולכתוב תבראה למוכר כל שטרי דיפקון על ארעא דא פסולין לבר מן דיפוק בזמנא דא אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה קמיה דרב אשי זאת אומרת** [ה] **אין כותבין שובר אמר**

השטר כדי שיחזור המכר ורבנן דפליגי עליה דרבן שמעון בן גמליאל [ו] **כדמפרש לקמן ולריך לכתוב קני לך האי שטרא וכל שעבודיה וכיון שכותבין שמקנה לו מה שכתוב בשטר אין לחוש אם השטר השני ביד הלוקח שאפילו יש בידו אלף שטרי מכר קנה המוכר בחזרת השטר כיון שכתב לו הלוקח אחזר ומקנה לו (הגה"ה. וקשה לפי פי' ז)[ענין בתרא זה] אמאי לא נעשה לו שטר שני שנכתב לו פלוני בן פלוני אמר לנו אבד שטרי שכתבתם ושמתמתם ועתה כתבו אחר לראיה שלא יוכל המוכר לכפור המכר כשלא אמצא עדי מסירה וזה השטר לא יזיק כלום למוכר שכיון שכותבין בשטר השני שמתמת שאבד הראשון כתבו השני לא יזיק למוכר כלום** [ז] **כשיוציא השטר שאחר לידו אז יביא עדים שהחזיר לו הלוקח את השטר כדי שיחזור המכר לא יכול לומר שני שטרות היו לי וכל זמן שהאחד בידי לא חזר המכר שהרי מוכיח מתוך השטר השני שלא כתב לו המוכר אלא העדים עשאוהו אחר שהחזיר הראשון למוכר ושיקר להם לומר שנאבד וי"ל דחייסינן לב"ד טוענין שכשיוציא הלוקח השטר שכתוב בו שעשאוהו העדים לפי שאמר** (ג) [ד)[שנאבד] **השטר הראשון שכתבנו ותתמנו ונתנו לו יטעו ב"ד לומר אם לא שחקרו עדים שאבד הראשון לא כתבו לו שני שאם אפילו לרבנן דאמרי לעיל בשלהי יש נוחלין** (דף קלח:) **דבי דינא בתר עדים דייקי הכא אינא למימר דמודו דכיון שהעדים מעידים על מתלא שטר המכר בעדות ברורה וגם עתה בחיים לגמור הדבר לפי שאמר שנאבד השטר הראשון לא היו כותבין לו אלא דבר ברור. עכ"ה) וקשה קשה לפי** ח)[ענין בתרא] **זה הא משמע ממילתיה דרשב"ג דחיים שמא חזר המכר אבל לאיתים דעלמא שמא נתן לו הלוקח השטר כדי לקנות השדה לא חיים מדקאמר וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנותן מתנה לחבירו כו' עד חזרה מתנתו וי"ל דלאיתים דעלמא אם נתן לו הלוקח שטר מכר שלו כדי לקנות השדה קנה במסירה אע"פ שיש עדיין שטר שני בידו ולכן לא יועיל להזיק לאיתים דעלמא שטר השני שהרי לא יכול לחזור מאחר שמסר לו** ט) **שטר אחר ודוקא למוכר לא תועיל חזרת השטר אחר כיון שבשטר שני הנשאר ביד הלוקח כתובה חובת המוכר:**

לבתוב לאידך כל שטרי דיפקון בזמנא דא כו'. וא"ת והא מיירי שאין המוכר לפנינו כדפריש לעיל על מילתא דרשב"ג וי"ל י)[דרשב"ג וודאי בשאינו לפנינו] אבל הכא כי פריך על דקאמר חוץ מאחריות שבו ז)[היינו] שבשום ענין אין כותבין ז)[אחריות] אפי' הוא לפנינו ונראה דודאי הוה מצי לשנויי ה"ה אם הוא לפנינו ז)[כתובין ורבותא קמ"ל דאפי' אינו לפנינו אפ"ה כותבין לו אלא דעדיפא משני ליה]: **לבר** ממאן דניפוק מזמנא דא. פי' ויכתבו לו מזמן שני אבל שטר לעיל דקאמר בגרייתא ז)[היינו] דכותבין בשטר מקח וממכר וכותבין בשטר זמן ראשון כדפרישית לעיל: בעלמא

פה א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לד טוש"ע מ"מ מי' מא סעיף ו: **פו** ב ג ד מיי' פכ"ג שם הלכה יג סמג שם עוש"ע מ"מ מי' לא סעיף י וכני' הרמב"ם:

הגהות הב"ח

(מ) גמ' ד"ה (בדף הקודם) אבל וכי' נקנות במסירה כדמפרש לקמן: (ב) **בא"ד** לעוכר כלום דבשיוציא: (ג) **בא"ד** לפי שאמר דהשטר הראשון שכתבת וחתמת ונתת לי נאבד יטעו בית דין:

רבינו גרשום

הלואה אע"ג דלית ביה אחריות מצי טריף ומש"ה אין כותבין בשטר הלואה כלל: רשב"א אומר אף שטרי מקח וממכר. אע"ג דלא כתב ביה אחריות אין כותבין משום דאיכא למיחש ו) דהמוכר טריף מעיקרא בהאי שטר דאין בו אחריות אחרי שהחזיר לו את שטרו והדר טריף מלקוחות בשטרא קמא דאית בי' אחריות ויאמר דהך שטר מכירה נתן לו אחרי שמכר לו קרקע אחר שנטרף לו: וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר. זה הטעם אחר דאין חוזרין וכותבין שטר שני אפי' גבי מקח וממכר דקא סבר הנותן מתנה להבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו. הכא נמי לגבי מקח וממכר להיכא דרכתב ליה המוכר ללוקח ואמר הלוקח אבד שטרי אע"פ שאמרו עדים אנו כתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כותבין משום דאיכא למימר שמא לאחר שמכר לו את הקרקע ועשה לו שטר מכירה חזר בו הלוקח והחזיר למוכר השטר ומיד חזרה לו למוכר הקרקע כדפרישי' לגבי מתנה והאי דקאמר אבד שטרי אין כותבין דדלמא איערומי איערם ואיכא למיחש דלמא אתי למטרף מן המוכר אותו קרקע שהחזיר לו את השטר אע"ג דלא כתבי ביה אחריות מצי טריף ליה בהאי שטרא ממוכר עצמו לא מלקוחות אם מכרה: וחכמים אומרים מתנתו קיימת. אע"ג דהחזיר לו את השטר מכירתו קיימת וליכא למיחש להאי ולהכי כותבין לו לוקח שטר אחר חדש מאחריות שבו וכדאמרי' לעיל: אמר מר חוץ מאחריות שבו ימאי טעמא. אין כותבין שטר אחריות דאי כתבי ליה באחריות דלמא מכזב ולא אבד שטר ראשון: אמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות באחריות על שדה אחת דדלמא טריף והדר טריף כי האי גוונא דראובן מכר שדה לשמעון שהיתה כבר משועבדת לבעל חוב של ראובן שהלוהו ואזיל בעל חוב של ראובן וטריף שדה מן שמעון שקנאה ואזיל האי שמעון וטריף לקוחות אחריני שקנו מן ראובן אחרי שמכר ראובן לשמעון השדה דהיינו חד טירפא דקא טריף בשטר אחד קמי בית דין ואתו בית דין וקרנו אותו שטר שבא לפניהם כדי שלא יטריף בו פעם אחרת והדר אזיל שמעון ועביד קנוניא בהדי בעל חוב של ראובן ואמר ליה שוף לי פורתא בהאי ארעא. אמר ליה המתן לי הנח לי לעמוד בשופי באותו קרקע שהיה משועבדת לך שקניתי הניחני לעמוד בית שנה או שתים והדר תא טירפן וטרוף אותה קרקע ממני ובאותו זמן דהדר האי בעל חוב לטורפה מיניה דשמעון אזיל שמעון זימנא אחריתי ומפיק שטרא אחרינא דכתבו בית דין לו וטריף בו זמנא אחרינא לקוחות אחריני אי כתב בו אחריות ומשום הכי אין כותב בו אחריות. ומשום הכי אמר ליה שוף לי פורתא כי היכי דלא נפישי עליה בעלי דינין כדמפקשינן לקמן דאפי' לא אמר ליה שוף לי פורתא מצי למטריף והדר טריף הואיל ואית ליה תרי שטרי אלא להכי אמר ליה שוף לי פורתא שיתמין לו כדי שלא ירגישו הלקוחות בדבר שאם היה טריף וחוזר וטורף לאלתר הוו מרגשו לקוחות בדבר שיש לו ב' שטרות ונפשיי עליה בעלי דינין לקוחות הוו צוחי' עליה. ואם תקשי היכי מצי בעל חוב למטרף משמעון הואיל דלאחר שמכר לשמעון מכר ללקוחות אחריני היה מצי למימר ליה שמעון לבעל חוב דראובן גבי דידי מה אית לך הלא הנחתי לך מקום לגבות ממנו וקיימא לן בעל חוב גובה מן האחרון דכל חד וחד מצי למימר ליה הנחתי לך מקום לגבות הימנו. ואת משיב כגון שעשאו ראובן לבעל חוב אפותיקי מן האי קרקע דדבון לשמעון ומשום הכי גובה ממנו ושמעון אזיל וטריף מלקוחות שקנו אחרי כן אי נמי הכי

ט) דבכי הכינו אינם מובנים בכאן וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

רבינו גרשום (המשך)

הוה עובדא דזבין וחבן הכי הוה דכתב ליה בשטרא דאקני ליה ואזיל ראובן וקנה ומכר לשמעון מה ששייעבד לראשון משום דקיימא לן דאיקני קנה ומכר משתעבד ומשום הכי דכתב ליה הכי לבעל חוב לא מצי למימר ליה שמעון לבעל חוב דראובן לאו בעל דברים דידי את. ומקשי' מאי קנוניא מצי למיעבד עם בעל חוב והלא כיון שטרף שמעון בעל חוב דראובן פעם ראשונה קרנו בית דין לשטרא שלא יחזור ויטרוף בו וכיון דקרני בית דין לשטרא דמלוה מאי מצי טרף בעל חוב זימנא אחריתי דקאמר ליה האי והדר תא טירפן והלא השטר קרוע. וכי תימא דלא קרענוה אלא שובר כתבו למוכר והאמר רב נחמן כל טירפא דלא כתב ביה כו'. שכך הוא הדין כשבא בעל חוב וטריף מן הלוקח שקנה אחר הלואתו שהיו משועבדין לו נכסי חוזר הלוקח אצל המוכר שהוא הלוה ואם אין למוכר לא זרזי ולא מטלטלי ולא מקרקעי לפרוע ללוקח חוזר הלוקח ובא לו לבית דין ומראה להם שטר מכירה שמכר לו אותו פלוני קרקע ובאו בעלי חוב שקדמו לקנייתו וטרפוהו ממנו ובאין בית דין וכותבין לזה לוקח שטר טירפא שילך ויחזור אם קנה שום אדם מן המוכר שלו שום קרקע אחר שמכר לזה שילך ויוציא שטר טירפא ויטרוף אות' קונה וקודם שיכתבו לו בית דין שטר טירפא מקרעין את שטרו כדי שלא יהו ב' שטרות בידו השטר ושטר טירפא וכשמצא מי שקנה אחריו ממנו אם פייסו מוטב בו ואם לאו חוזר לבית דין ואומר להם מצאתי מה שקנה אחרי ולא חשביה לשטר טירפא שכתבתם לי אומר' לו בית דין החזר לנו טירפא ומקרעין אותו וקובעין לאותו קונה זמן שיפייס את זה ומחייבין אותו עד שיפייסוהו ואם לא [הב"ד] כותבין לזה לוקח אדרכתא פסק דין על נכסיו של קונה שחייב לפורעו מה שנטרף אם פייסו הרי מוטב ואם לאו חוזר הלוקח ומביא האדרכתא אצל בית דין ואמר לא השגיח עלי ונוטלין בית דין אדרכתא וקורעין אותה ושולחין אותה אצל בני אדם שבקיאין כמה היתה שוה קרקע שלו שנטרפה ממנו וכותבין לו שטר שומא והולך ונוטל בעל כרחו כפי שומת קרקע שלו אלמא דקרענוה לשטרא מקמי דטריף ובמאי קאמר ליה תא טירפן: לא צריכא דקא אתי. האי מלוה גבי האי לוקח וטריף ליה מיניה מכח אבהתיה. מחמת דאית ליה עדים דהוות של אבותי ואתרמי כה"ג דמכרה לו ללוה ושוב ליה זה מכר אותה שדה לשמעון שהיתה של אביו של מלוה והכי מצי טריף להאי בכל זמן משמעון מכח שהיתה של אבותיו. ומקשינן למה ליה למימר לוקח לבעל חוב שוף לי דאוקים בה והדר תא טירפן ואם איתא דכותבין ב' שטרות למלוה אז ללוקח תיפוק ליה דאפי' לא אמר ליה שוף לי כיון דנקט שני שטרי טריף והדר טריף לאחריני לאלתר. אם כן נפישי עליה בעלי דינין

בעלמא כותבין שובר כו'. וא"ת כיון דמסיק דבשטרי הלואה אימור פייסיה בעל הבית בזוזי וילכו הלקוחות אצל המוכר א"כ מני למידק מהכא דאין כותבין שובר דלא כותבין אם כן אמאי [1][אין כותבין אבל] שטרי הלואה ולכתוב שובר לאידך כדפריך הכא גבי מקח ואומר ר"י דבשטרי הלואה לא מצינן למכתב שובר משום שאם כן יפסיד כל הלוותיו שיעשה מכאן ואילך שלא יהא זכור מן השובר ואיכא נעילת דלת בפני לוין אבל בשטרי מקח וממכר אם יפסיד יפסיד ואין לנו להפסיד לזה משום חששא שמא יפסיד [2][אמר לאחר זמן] ותימה [3][דסוף סוף] למ"ד כותבין שובר [4][מאי שנא הלוואה] ליכתוב בר מזמנא דא והכא ומאי אנו גזרין: **דמאן** דמסיק **ארעא בזוזי לא מיפיים.** ותימה לר"י אם יכול המוכר לדחותו בזוזי למה יניחו קרקעם אפילו היו יודעין שלא פרע לו השטר עדיין [5][אלא שיכולין] לומר שיתן לו קרקע או מעות ואם אין לו אז יחזור עליהם וקנא רפיא אם יכול לדחותו בזוזי אם לא ונראה דמאי לסלוקי בזוזי: **בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה.** פי' בקונט' דלא גרסינן ליה ומיהו היינו יכולין לקיימו והוי אליבא [6] דמסקינן לקמן דמוקי לקמן פלוגתייהו בגרוש לגרר ואפי' לא גרס הכא לא היה צריך למחקו בסנהדרין (דף כג: וש"ס) דקאמר והוינן בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה [7] וקי"ל דבגרוש לגרר קא מיפלגי דאפי' ליתיה הכא מצינן למימר התם הוינן בה כדאסכמן בד' אחין (יבמות דף לא.) דקאמר גמרא על פסק קבוע כו' ואמרי' למאי הלכתא דאי כהן אסירא ליה ואי ערוה היא נרתה בעיא חליצה ואף על גב דליתיה בהזוק (גיטין דף עח.) על הדיא משנה [8]: [9]**ורבן** שמעון בן גמליאל סבר לה כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי. יש מקשים דנפ"ק דגיטין (דף יח. וש"ס) תניא א"ר אלעזר בר' יוסי לא נחלקו על שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים דאע"פ דחותמיהם עובדי כוכבים כשרים לא נחלקו אלא כו' דרשב"ג אומר אף הן כשרין אלמא ס"ל עדי מסירה כרתי ואורי"א דס"ל כר' אלעזר בגיטין ולא בשטרות כי הנהו אמוראי דהמגרש בגיטין (דף פו: וש"ס) [10](ודוחק הוא דהא אף אלו קאמר דמשמע דבשאר שטרות נמי ס"ל הכי) וצריך לומר דאליבא דרבנן דפליגי עליה קאמר להו דאף אותם היה להם להכשיר כיון דסברי עדי מסירה כרתי: אלא

אמר להו בעלמא כותבין שובר והכא היינו טעמא דדלמא אזיל בעל חוב וטריף מיניה דלוקח ואזיל איהו וטריף לקוחות ושובר גבי לקוחות ליכא סוף סוף לקוחות לאו אמרי דארעא הדרי אדהכי והכי שמיט ואכיל פירי אי נמי ללוקח שלא באחריות אי הכי שטרי הלואה נמי התם דזוזי מסיק אמרי פייסיה בעל חוב בזוזי הכא דארעא מסיק מידע ידעי דמאן דמסיק ארעא בזוזי לא מפיים אמר מר חוץ מן האחריות שבו היכי כתבינן אמר רב נחמן דכתבי הכי [11]שטרא דנן דלא למיגבי ביה לא ממשעבדי ולא מבני חרי אלא כי היכי דתיקום ארעא בידיה דלוקח אמר רפרם זאת אומרת [12]באחריות טעות סופר הוא טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב ליה הכי גבי רב אשי אמר [13]אחריות לאו טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו דלא כתיב ביה אחריות ההיא איתתא דיהבה ליה זוזי לההוא גברא למיזבן לה ארעא אזל זבן לה שלא באחריות אתיא לקמיה דרב נחמן אמר ליה [14]לתקוני שדרתיך ולא לעוותי [15]זיל זבנה מיניה שלא באחריות והדר זבנה ניהלה באחריות: רשב"ג אומר הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר חזרה מתנתו וחכ"א [16]מתנתו קיימת: מאי טעמא דרשב"ג אמר רב אסי נעשה כאומר לו שדה זו נתונה לך כל זמן שהשטר בידך מתקיף לה רבה אי הכי נגנב או אבד נמי אלא אמר רבה [17]באותיות נקנות במסירה קמיפלגי רשב"ג סבר אותיות נקנות במסירה ורבנן סברי אין אותיות נקנות במסירה ת"ר [18]הבא לידון בשטר ובחזקה [19]נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר בחזקה במאי קמיפלגי כי אתא רב דימי אמר באותיות נקנות במסירה קא מיפלגי רבן

אמר להו. רב אסי לעולם אימא לך גבי מלוה שאבד שטרו שנכתוב לו שטרא אי פרע מקצת מחוב דכותבין שובר ללוה ויפרע מחוב למלוה והכא גבי מקח וממכר היינו טעמא דאין כותבין שובר למוכר כדי לכתוב שטרא מעליא ללוקח משום דזימנין דאזיל בע"מ דמוכר [1][שהוא לוקח לאשון שנאבד שטרו] וטורף הקרקע מיניה ללוקח [שני] ותבכא אינו ביד הלוקח אלא ביד המוכר ובמון כך שילך אל המוכר וילקח לו השובר שמיט ואכיל פירי כדמסיק ואזיל וקשה גזל הנאכל אבל גבי שטרי מלוה כותבין שובר ליכא למימר הכי כדמפרש לקמן ואזיל: ומקשינן **סוף לקוחות.** נאו לגבי מוכר אזלי בתמיה לגעוף על שדהו שטרף בע"מ דמוכר וילקח לו השובר ויחזיר לו קרקעו: **מ"נ.** זימנין דהוי לוקח שלא באחריות דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה [2] ולא יתוס הלוקח לחזור אצל המוכר שהרי אין עליו אחריות ויפסיד קרקעו אלא כדין: **אי הכי.** דאיכא למיחש להכי אלא כדין: **בשטרי הלוואות נמי.** אמאי אמר דכותבין שובר הא איכא למיחש נמי דטריף המלוה לקוחות שלקחו מן הלוה ותבכא בידא דלקוחות ליכא אלא ביד הלוה: ומשני **הכא.** גבי הלוואות כיון דזוזי מסיק ביה מלוה אלוה לא שבקי ליה לקוחות קרקע שלהם למלוה עד שילכו אצל הלוה לדעת אם פרעוהו זוזי משום דמימר אמרי לקוחות אימור פיוסי פייסיה ולא אתי למישמט ולמיכל פירי אבל הכא גבי מקח וממכר כשיבא לוקח זה לטרוף קרקע מלקוחות שלקחו מן המוכר יניחו לו הלקוחות לטרוף דאמרי לקוחות זה המוכר קרקע חייב לו לגלוקח זה מתם שדהו שאבד וכל מאן דמסיק ארעא בחבריה לא מפיים בזוזי עד זמן מרובה כשיראה שלא יוכל להעמיד לו שדה והלכך מניחין לו לטרוף עכשיו ולאחר זמן הדר לגבי מרא דארעא ובמון כך שמיט ואכיל פירי והלכך אין כותבין: **היכי דאכיגן.** האי שטרא דהעיד שהשדה קנוי נידו אך שלא יגבה לא ממשעבדי ולא מבני חרי דחייסינן דלמא שטרו הראשון עדיין בידו הוא: **דפיקו ארעא בידיה.** שלא יוכל המוכר לטעון לא מכרתי לך מעולה: **אמר רפרם זאת אומרת.** ממילתיה דרב נחמן שמקשין לפרש בתוך השטר אין בו אחריות: **אחריות.** שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות וטגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי ופלוגתא הוא בשנים אומרין (ב"מ דף יד.) והכי מסקינן התם (שם:) דטעות סופר הוא בין בשטרי מקח בין בשטרי הלוואה: **דלא כתב ביה אחריות.** ורב נחמן לא קמתרץ שפיר: **זיל זבניה.** מן המוכר שלא באחריות וכתוב השטר בשמך ואח"כ מכור את הקרקע לאשה באחריות: מ"ט. חזרה מתנתו: **אמר רב אסי.** קסבר רבן שמעון בן גמליאל נעשה כאומר כו': **נגנב או שאבד נמי.** נימא דאבד שדהו ובטלה מתנתו: **רבן שמעון בן גמליאל סבר אותיות.** בין דשטרי מקח בין דמתנה נקנות למקבל מתנה וללוקח במסירת השטר כלומר אע"פ שדברים אינם נקנין כיון דכתובין בשטר נקנין עם קבלת הקלף וכיון שהחזיר לו את השטר חזרה מתנתו ופלוגתא היא בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.). ואע"פ שפירש רבינו חננאל דלית הלכתא כרשב"ג דיחיד ורבים הלכה כרבים אפילו הכי הלכתא כרשב"ג דאותיות נקנות במסירה ואף על פי שלא כתב לו בשטר אחר קני לך הוא וכל שעבודיה דקיימא לן כרבי דס"ל אותיות נקנות במסירה בהמוכר את הספינה (שם דף עו.) דאמרינן התם במסקנא[3] אמר רב פפא הלכתא אותיות נקנות במסירה בלא שטר אחר וקאי רב אשי התם כוותיה דאמר סברא הוא כו' ולקמן בפירקין (דף קנב.) נמי אמרינן אותיות נקנות במסירה אבל אמר צריך להביא ראיה רבא אמר כו' גם שם מוכח דאבל אבני ורבא סברי דאותיות נקנות במסירה ובשטר הבל הוא: **מ"ר הכא לידון.** כנגד המערער על שדה שבידו בשטר ובחזקה שטען קרקע זה קניתי ממך ועדיין השטר בידי וגם יש לי עדים שאכלתי שני חזקה נדון בשטר דברי רבי. לקמן מפרש לה ואזיל ועל מקומה אפרשנה לפי פי' האמוראים: **רבן שמעון בן גמליאל אומר בחזקה.** לפי פירוש האמוראים שלפנינו יש מהם שצריך לפרש לר"ש דקאמר בחזקה ולא בשטר ויש שצריך לפרש אף בחזקה וכל שכן בשטר הלכך מה שכתוב בספרים בחזקה ולא בשטר אימא אף בחזקה נראה דלא גרסינן ליה כו': **במאי קמיפלגי.** ומתוך כך נדע פירוש הברייתא: [4]**רבי סבר אותיות נקנות במסירה.** כדקאמר נמי רבי בהדיא בפרק המוכר את הספינה (לעיל דף עו.) שהמוכר שטר חוב לחבירו כיון שמסר לו את השטר בידו קנה החוב ונשתעבד לו לוה לזה הקונה כמו שהיה משועבד למלוה כל זמן שלא חזר ומחלו כדאמר שמואל [5](במסכת גיטין) (דף יג) וה"ק הכא לידון בשטר ובחזקה וטוען ראובן כנגד המערער שדה זו שלי היא שהרי שמעון שקנאו מלוי מסר [6]לו שטר מכירה הכתוב בשמו וקניתי השדה במסירת השטר כלילו נכתב בשמי וגם החזקתי בשדה שלא שנים נידון בשטר דברי רבי ועל ידי השטר שמסר לו הלוקח קנוי לו השדה לאותיות נקנות במסירה ולא צריך מו עדי חזקה:

רבן

בידו ה"נ דחזרה מתנתו: רבנן דאמרי דמתנתו קיימת דלא חזרה קסברי אין אותיות נקנות במסירה ולא יחזיר לו המתנה כלומר השטר אינו נקנה במסירה דלא דמי כמו שמסר להחזיר לו הקרקע גופה אלא כל זמן שלא מסר והחזיר לו קרקע גופה לא חזרה מתנתו: ר"ש בן גמליאל סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר והחזיר לו השטר חזרה הקרקע לבעליו דשטר אפסדה דארעא הוא: הבא לידון בשטר ובחזקה. שאם אמר לו אחד לפני ב"ד מה אתה עושה בתוך שלי והוא דן עמו ואמר לו אתה מכרתה לי ויש לי שטר ועמדתי בה שני חזקה: נידון בשטר. שצריך

פז א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' י סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' רלט סעיף ח:

פח ב מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבדה הל' ח ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין פב ולד טוש"ע מ"מ סי' רנ סעיף ח וסימן רסה סעיף ח וסי' קיח סעיף ח:

פט ג מיי' פ"ח מהל' שלוחין ושותפין הל' ג ועיי' בהגהות וכ"מ סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קפב סעיף ו:

צ ד טוש"ע מ"מ סי' רמה סעיף ט:

צא ה מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' ח סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמ סעיף ד:

רבינו גרשום

ולא מצי לוקח למטרף עוד אפי' אי כתבי ליה אחריות: אמר להו רב אשי מהא לא תפשוט דאין כותבין שובר אלא בעלמא גבי הלואה כותבין שובר והכא היינו טעמא דלא כתבי למוכר כל שטרי כו' דאי כתבי ליה להאי לוקח האי שטר שני באחריות כי טריף יתיה בעל חוב דראובן אזיל איהו וטריף לקוחות דבתריה בהאי שטר דכתב בו אחריות והדר קאמר ליה לבעל חוב שוף לי פורתא והדר טירפן ואזיל איהו וטריף לקוחות אחרייני בשטרא קמא דאע"ג דכתבינן ליה למוכר שובר כל שטרי דיפקון כו' מ"מ ההוא שובר גבי לקוחות ליכא אלא גבי מוכר איתיה להכי מצי טריף ללקוחות. ומקשינן אע"ג דליתא לשובר גבי לקוחות סוף סוף כי טריף האי ללקוחות לאו לגבי מריה דארעא דזבן להו הדרי בשביל זה שטרפן ומראה להן השובר דשלא כדין טרפן: אין ודאי כיון דאיכא שובר גבי מוכר יחזיר הקרקע למריה בעל כרחו אבל איכא למיחש דאדהכי והכי דהדרי לקוחות למריה ארעא בין כך ובין כך שמיט האי פירי דהנהו קרקע דטריף ואכיל להו ונקשה גזל הנאכל להחזיר אי נמי דהני לקוחות שניים שטריף מינייהו שלא באחריות קנו דלא מצי הדרי למריה דארעא והוו אבדון שלא כדין הלכך לא כתבי אחריות בשטר שני דלוקח דאע"ג דכתב שובר למוכר דנפיק מיניה חורבה כדאמרן דשמיט פירי או לוקח שלא באחריות אבל בעלמא בשטרי הלואה כותבין שובר. ומקשי' אי הכי כדאוקמת דכיון דליתיה שובר הלואה נמי אמאי כותבין שובר וניחוש נמי דאי שבקינן לשטר גבי מלוה טריף ביה לקוחות ושמיט ואכיל פירי או טריף לקוחות שלא באחריות ליכא למיחש להכי דהתם גבי מלוה דזוזי מסיק ביה בלוה אמרי הני לבעל חוב כדבעי למטרפינהו ליה זוזי חייב לך ולא קרקע שמא כבר פייסך בעל חוב שלך בזוזי וכתבא לו שובר ושטר חוב זה פסול הוא ואזלי ובדקי במילתא. אבל הכא גבי מקח וממכר דלוקח בשביל ארעא מסיק ויהיב זוזי ומאן דידעי דמוכר לא שייר לעצמו קרקע מידע ידעי נמי דמי שקונה קרקע לא מיפיים בזוזי ולא פייסו מוכר בזוזי ולא אחו למיבדק מן מוכר ואבדין קרקע שלהם שלא כדין הילכך לא כתבינן להו אחריות בהאי שטר שני דתוקי ארעא בידיה דלוקח כדי שלא יהא מוכר יכול למימר לו לא מכרתיה לך מעולם: זאת אומרת. מדכתבינן הכי שטרא דנן כו' שמעי' מיניה דאחריות טעות סופר הוא. שאם בא לפנינו שטר שאין כתוב בו אחריות אפי' הכי גבו ממשעבדי דאמרי' סופר שכח ולא כתבו מהכא דייקינן הכי טעמא דכתב ליה הכי שטרא דנן כו' הא לא כתב ליה הכי אע"ג דליתא ביה אחריות גבי דאמרינן סופר טעה שהיה לו לכותבו ואע"פ שלא כתב דיינינן ליה כמו שיש בו אחריות: רב אשי אמר. לעולם אחריות

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בחזקה וכו' וכו' אליבא דמסקנא דמוקי לקמן פלוגתייהו וכו' ולפי' לא גרסינן ליה הכא לא: (ב) בא"ד אף בחזקה כיון דקיימא לן הכא דצריך לגרר:

מוסף רש"י

אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גוכה מנכסים משועבדים, שלא הלוהו זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסים והסופר טעה (כתובות קד:) דלא שדי אינש זוזי בכדי (ב"מ יד.) שטר שלא נכתב בו אחריות לאו מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והרי היא כמו שנכתב וטורף מן המשועבדים (כתובות נא:). אחריות לאו טעות סופר הוא. ולאינו נוגה מנכסים משועבדים יגלא אמרינן אין לך אדם המלוה מעותיו בלא שעבוד נכסי ליה והסופר טעה ולא כתב בו אחריות, אלא דיקא אזלינן בתר שטר (ב"ק צה.). אותיות נקנות במסירה. המוכר שטר חוב לחבירו קנה החוב במסירת אותיות (סנהדרין לא.) אינו צריך לכתוב שטר מכירה על השטר שהוא מוכר לו, אלא שמתנה לו שטר שיש לו על אחרים לזכות בו, נמחיה שלוה לפורעם לזה (קדושין מה:) דאותיות כגון שטר נקנין במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו (יבמות קסז.) ולא צריך למכתב קני לך ולא שעבודיה ולא שום שטר (לעיל עו.) אבל מסיכה אינה אלא בדבר שניפו ממון, דמכי מקנ ליה זכה ביה, והכא נמי לגבי לוה ע"פ אלוהיתו מיהני ליה מסיכה כשאר מטלטלין, אבל כדי לגנות החוב צריך שימסרנו מלוה ליד הלוקח (לעיל עו.). הבא לידון בשטר ובחזקה. מחזיק בקרקע ואמר לו תביעו מה לך בכאן ואל"ל אתה מכרתיה לי ואנלמיה שני מחזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר. על כרחו צריך להביא הסטר ויבדר דבריו ואם לא מצא שטר יפסיד, דלא מהניא ליה חזקה, ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימא, דאמרי רבנן עד תלת שנין חזקה אינם בשטרי טפי לא מזדהר, אלי כיון דאמר יצאו כידי צריך לגרר (סנהדרין כב:).

רבינו גרשום (המשך)

לא אמרינן טעות סופר הוא ומאי חוץ מאחריות שבו לא דכתבי ליה שטרא דנן אלא דלא כתבי ביה אחריות ממש ולא מצי גבי ביה: דיל זבנה מיניה שלא באחריות. כמו שהתניתה עם המוכר. והדר זבנה ניהלה את באחריות דלתקוני שדרתיך ולא לעוותי: מאי טעמא דרשב"ג כו': אי הכי נגנב או שאבד השטר. דאינו

פ [ב"מ יד. וש"נ], **ב** [כתובות נא. ב"ק צה.], **ג** [קדושין מב: וש"נ], **ד** [לעיל עו. וש"נ, ה] סנהדרין כג:, **ו** [ב"ב לו.] [ב"מ יד.], **ז** [דף עז. וסס לאתא אמר אמימר], **ח** [שיך לעמי' הבא], **ט** [ב"ל לעיל קמז:], **י** [ב"מ יד.], **כ** [ב"ב לו. רש"ש], **ל** [רש"ש], **מ** [רש"ש. וגי' רש"ל פעם אחת], **נ** [רש"ל], **ס** [רש"ש], **ע** [רש"ל ורש"ש], **פ** [עי' בתוס' יבמות לא. ד"ה למאי הלכתא הניחו זה בתימה], **צ** [זה שיך לדף קנ.], **ק** [רש"ל. ורש"ש מ"ז],

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה. והלכך צריך עדי חזקה כיון דפ"ל אידך לך חזק וקני ויש לו עדים שהחזיק בה קנה דקרקע נקנית בכסף או בשטר מכירה ומתנה או בחזקה [קדושין כו.] והכי קאמר רשב"ג נדון בחזקה ולא בשטר: **א"ל אביי.** לרב דימי: **א"כ פלוגתא.** דברין דלמר שאמר רבה למעלה [קסט:] לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה ואתה אומר לרבן שמעון אין אותיות נקנות במסירה: **א"ל.** רב דימי לאביי ותפלוג כלומר איני חושש: **א"ל א"כ קשיא דר"ש בן גמליאל כו'.** הבא על כרחך הוזקקנו לפרש הברייתא דלעיל כדמר: **אלא אמר אביי.** מאי[ב] שטר דפליגי ביה רבי ורבן שמעון [ג] לא בשטר הכתוב בשם אחר ומסרו לזה פליגי הבא בין לרבי בין לרבן שמעון אותיות נקנות במסירה כדאמרי' לרבי בהמוכר את הספינה (לעיל דף עו.) ולרבן שמעון לעיל בשמעתין דאמר אלא בשטר מכירה שכתב בו מוכר לנוקח זה כדין קרקע הנקנית בשטר פליגי וכגון שנמצא אחד מהעדים קרוב כו': **רבי סבר כרבי אלעזר.** דאמר בגיטין בפרק המגרש (דף פו.) אין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם דעדי מסירה גורמין לכריתות גט ונמצא גט כשר בכתיבה אלא עדים אלא שיהא מוסרו לאשתו להתגרש בפני עדים דהא כתיב[ד] וכתב לה בכתיבה לאוד אלא אחימה מיירי ומיהו עדים בעינן שיראו שתגרשה וה"ג כאילו אין עדים בשטר דמי הלכך נדון בשטר אלא עדי חזקה אלא שיבא עדים שיכתב בו ונמסר לו בפניהם שהשדה נקנה לו בשטר אע"פ שאין בו עדים: **ורבן שמעון בן גמליאל.** אומר בחזקה הוא קונה אי א"ל לך חזק וקני שהשטר אלא עדים אינו קונה כר"מ[ה] דעדי חתימה עיקר דהאי דכתיב וכתב אחתימת עדים קפיד קרא: **מודה ר' אלעזר כו'.** דדוקא גט שאין בו עדים כשר דלעדי מסירה קפיד רחמנא ומיהו אם חתמו שקר אז עדים בפסולים בתוך הגט הרי הוא פסול: **אלא אמר רבינא הכל מודים.** רבי ורשב"ג מודים שאם מזייף מתוכו שהוא פסול כדר' אבא דמודה ר' אלעזר כו': **ואיבעית אימא במודה.** מערער שכתבו לשטר שניד זה פליגי וקאמר מערער אל[ו] מכרתיו לך וממני נפל השטר ומצאתו: **אין צריך לקיימו.** דאלא דמי לשאר דיינים שהפה שאסר הוא הפה שהתיר שאפילו אם היה זה מערער ואומר לא כתבתיו לא היה לנו לחשוד את זה הלוקח בכך שלא נחשדו ישראל לעשות שטרות מזוייפים אלא שהחמירו חכמים להעמיד קיום היכא דמערערי עליה הלכך כי אמר כתבתיו נהמניה למי שהשטר בידו: **צריך לקיימו.** והכי קאמר רבן שמעון נדון בחזקה ולא בשטר שהשטר אינו מועיל לו כל זמן שלא נתקיים ע"י אחרים אע"פ שזה המערער מודה שכתבו דאיהו אמר כתבתי וקאמר נמי לא מסרתיו לו: **והא איפכא שמעינן להו.** בפרק שניים אוחזין [נ"מ ז.] דתניא שניים אדוקין בשטר כו': **יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי.** וגובה ליה מלוה כוליה וכדמפרשינן טעמא לקמן: **והוינן בה.** הכי קאמרינן בפ' שניים אוחזין [שם] אמר מר יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי וגובה לו מלוה כוליה בתמיה ולית ליה לרבי כו' יאלוקו וה"נ יגבה אלי חוב הכתוב בשטר ולא יותר: **א"ר נחמן במקוייס.** בהנפק כולי עלמא לא פליגי דפלגי בין שניהם כדין משנתנו דשניים אוחזין: **אי מקייס ליה פליג.** כלומר אז יש ממש בדבריו ויגבה[ג] מהם אלי חוב שבשטר ואילך פלגא יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר: **אלא הכא בלברר קא מיפלגי.** אלם שטושן למערער שני מיני חזקות יש לי אחת שיש בידי עדיין שטר מכירה שעשית לי על זה השדה ועוד שיש לי עדי חזקת אלא שניים שניים וקאמר רבי נדון בשטר שאריך לברר ולאמת את דבריו ולהבינה את השטר כמו שטען ועדי חזקה בלא שטר לא יועיל לו כאן מאחר שזה עומד ומערער לא מסרתי לך שטר מעולם ולא מכרתי לך ושלא כדין החזקת והלה טוען שטר יש עדיין בידי ואילו לא טען כך היה די לו בעדי חזקה כדאמר בחזקת הבתים (לעיל כט.) דעד תלת שנין מזדהר ליתיש בשטריה טפי לא מזדהר ורבן שמעון סבר נדון אף בחזקה בלבה כאילו בא לידון בחזקה גבדה בלא שטר וכל שכן שאם הביא שטר מכירה לא בעי תו עדי חזקה דאין לאדם צריך לברר ריבוי טענות שטען שאין לריכים לו וכי היכי דאילו טען מעיקרא אבד שטרי ויש לי חזקה שלא שניים די לי בכך כי טען נמי יש לי שטר עם החזקה די לו בחזקה בלא שטר: **תבעיה לדינא.** ר' חייא לרבי אבא: **אטו לא מהימנינא.** לומר פרעתי אפי' בלא עדים: **והא קיי"ל.** בפרק שבועת הדיינין[ה]: **כשמעתך.** דאמרת משמיה דרב צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו. ומיהו אי אמו הני סהדי ואמרי לא היו דברים מעולם הא אמר רבא בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מא.): כל מילתא דלא רמיא עליה דאינים וכו' והלכתא כרבא ונשבע הלוה שפרעו ופטור: **א"ל.** ר' אבא: **והאמר רב גידל אמר רב הלכה כרשב"ג.** שאמר נדון אף בחזקה לבדה דכיון דלא היה צריך לטעון שטר יש בידי מאחר שאכלה שני חזקה אין צריך לברר את דבריו שהרבה לטעון מה שאין צריך ואנא נמי כיון דבלא עדים מהימנינא איני צריך לברר ולהבינה עדים שאמרתי: **ואף רבי לא אמר אלא לברר.** כלומר מן הדין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאף רבי לא נחלק אלא משום דסבירא ליה דצריך לברר את דבריו אחרי שטען יש לי שטר ורבי מודה שאם לא טען אלא היה צריך אלא חזקה לבדה וכיון דלא הוא פלוגתייהו אלא כדי לברר נראין דברי רבן שמעון בן גמליאל שאין לו להפסיד בשביל שפת יתר: אמר

רבן שמעון בן גמליאל סבר אין אותיות נקנות במסירה ורבי סבר אותיות נקנות במסירה אמר ליה אביי א"כ פלוגתא לדמר אמר ליה ותפלוג[ו] אמר ליה הכי קאמינא לך מתניתא לא מיתרצא אלא כדמתרצא מר ואם כן קשיא דרבן שמעון בן גמליאל אדרשב"ג אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול ובפלוגתא דר' מאיר ור' אלעזר קא מיפלגי רבי סבר לה כרבי אלעזר דאמר[ז] אעדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה[ח] כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי והא[ט] אמר רבי אבא[י] מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול אלא אמר רבי אבינא הכל מודים שאם כתוב בו[יא] הוזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מזוייפת שהוא פסול כדרבי אבא לא נחלקו אלא בשטר שאין עליו עדים כלל דרבי סבר לה כר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ורבן שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי ואיבעית אימא במודה בשטר שכתבו צריך לקיימו קא מיפלגי דרבי סבר[יב] מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ורבן שמעון בן גמליאל סבר צריך לקיימו והא איפכא שמעינן להו דתניא[יג] שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך[יד] יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו והוינן בה ולית ליה לרבי הא דתנן[טו] שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו ואמר רבא אמר רב נחמן במקויים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו כי פליגי בשאינו מקויים רבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו[טז] ואי מקיים ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא ורבן שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ויחלוקו איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך אלא הכא בלברר קמיפלגי כי הא דרב יצחק בר יוסף הוה מסיק ביה זוזי ברבי אבא אתא לקמיה דרבי יצחק נפחא אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני אמר ליה רבי יצחק יבואו פלוני ופלוני ויעידו אמר ליה אי לא אתו לא מהימנינא והא קיימא לן[יז] המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים אמר ליה אנא בההיא כשמעתא דמר סבירא לי דאמר רבי אבא אמר רב אדא בר אהבה אמר רב[יח] האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו [יט][א"ל] והא אמר רב גידל אמר רב[כ] הלכה כדברי רבן שמעון בן גמליאל ואף רבי לא אמר

מתוכו רבי האי גוונא נמי בשטרי מקח במזריף מתוכו בקרוב או פסול לא פליגי. אלא בדר' אבינא פליגי דאמר ר' אבינא הכל מודים. ר' ורשב"ג שאם אמרו בית דין או כתבו הוזקקנו לעדות של עדות ונמצאת עדותן מזוייפת ונמצא אחד קרוב או פסול היינו מזוייף מתוכה ואם בא לידון באותו שטר אין מועיל לו כלום עדי מסירה ועל מה נחלקו בשאין עליו עדים כלל דהתוא לא הוי מזוייף מתוכו רשב"ג סבר עדי חתימה כרתי וכיון דאין עליו עדים ידון בחזקה בלבד: ואיבעית אימא במודה בשטר כו' רבי סבר. כיון שמודה זה התובע בשטר שהוא כתבו לו אין צריכין לקיימו לא בחותמיו ולא להבא עדי חזקה. ורשב"ג סבר אע"פ שמודה שכתבו לו צריך לזה לקיימו להבא עדי חזקה ואם לא יכול לומר לו זה שמודה בשטר שטר אמנה הוא או שטר פסול. הלכך קאמר רבן שמעון בן גמליאל נדון בחזקה ולא בשטר: ולזה אמר שלך הוא. ברור ששלך היה שכתבתי לך ופרעתי לך והחזרת לי ונפל ממני: יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי. כלומר יביא עדים שמכירתן חתימת ידי עדים וכשר וגובה הכל להכי צריך לקיימו לדברי רבי לפי שהורע כחו שנפל: רבן שמעון בן גמליאל אומר יחלוקו. הואיל דשניהן אדוקין בו האי ממון המוטל בספק ויחלוקו יפרע לו הלוה החצי בלבד: והוינן בה לרבי אמאי לא יהא דין השטר זה כדין שנים שאדוקין בטלית שלדברי הכל יחלוקו: אלא במקויים השטר

מסורת הש"ס

ה) [ניעון ע: וש"נ], ו) [שם כח: וש"נ], ז) שם יב., ד) כלל הכ"י ליתא בגיטין כו. דק"ס, ח) [עיי' קנב. מ"מ דף ז. ענ: כתובות דף יט. [שבת עח:], ט) ב"מ ז., ז) שם ב., י) שבועות מא: [כתיבות יח. ער' קדושין מג:], ע) רש"ל, יא) נ"מ הלכה כרבי ואף רבי, כ) נס"ל: הא', ל) [דברים כד], מ) [ניעון כח:], נ) [נ"ל מקרמין], ס) [שבועות מא:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותפלוג (אמר ליה הכי קאמינא כו' קשיא) תא"מ וי"ב נ' רשב"ס א"ל א"כ קשיא כו': (ב) רשב"ם ד"ה אלא ומו' וכנן שמעון ב"ג לאו כו' לרשב"ג אותיות כו' שבתב מוכר כל"ל ותיבת בו נמחק: (ג) ד"ה מי מקיים כו' יגבה ממנו חלי חוב:

מוסף רש"י

עדי מסירה כרתי. דאמר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים נוסה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא ימותו עדי מסירה או יבלו למדינת הים, אלמא עדי מסירה עיקר (כתובות צד:) ואין צריך לחתום בגט, וכי כתב קרא ותכתב אחתימת גט קאי ולא אחתימת ידי עדים (גיטין מ: וכנ"ל שם כא:) כדתי, מצי ליה ספר כריתות (קדושין חח:). עדי חתימה כרתי. דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר (שם כא:). במזויף מתוכו. שחתם עליו קרוב או פסול או אלא לשמה (שם ד:) דאע"ג דאמר ר"ל גט שאין עליו עדים כשר, דוקא אין עליו עדים אבל יש בו עדים פסולין פסול מדרבנן, דילמא קאתי למימרה בפסייהו ומקמך עליהו (שם יב.). מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. לוה שהלה בשטר שכתבו ועל פיו נתמנו העדים, אין המלוה צריך לקיימו לעדים המתומים בו, שאין הלוה שוב נתמן לומר פרעתיי, אלא אמרינן הבאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיי לא מהימן, שהרי בידי המלוה הוא (כתובות יט:) מאחר שהלוה מודה ששטר מיב שהוציא עליו שטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזר אחר העדים שהתומים בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו (ב"מ עב:) דכיון שמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאילו קיימוהו תומיו ונגבה כל זמן שמוציאו (שבת עח:) דקסם שטרות הרי הם כשרים ובשטרות לא נימא הפה שאסר הפה שהתיר לפפלו (לעיל קנד:). צריך לקיימו. אע"פ שהלוה מודה ליה שכתב שטר זה ולוה לי מעות, צריך המלוה לקיימו בחותמיו, ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתיך, דכל זמן שאינו מקויים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו, הא אמר דפריע, אבל משהשטר מיוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי (ב"ח ד. וכנ"ל שבת עח:). שנים אדוקין בשטר. המלוה והלוה (ב"מ ד:). שלך הוא ופרעתיו לך. והמותר רבי אבינא נמי בשטרי מקח במזריף מתוכו בקרוב או פסול לא פליגי. אלא בדר' אבינא הכל מודים. הרי הוא בחזקתו (שם). וגבי ליה מלוה כוליה. כתמיה (שם). שכתוב בו הנפק שיצא כבר בנ"ד והעידו עדים על חתימת ידן וכותבין הדיינין בו שטרא דבן נפק קדמתא ואפסידו פלוני ופלוני על תתימת ידייהו ואפסיבוהו וקיימיתו כלומר (שם). דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו. דמי אמרינן דיתקיים השטר בחותמיו לא נמצאי מלוה כולו קאמר אלא לגמגי פגיה, ופלוגתייהו כשאינו מקויים, דכל זמן שאינו מקויים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע, אבל משהשטר מיוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי, הלכך זה שנתנה מוחזקים אי מקיים ליה מלוה בעדות ומשוי ליה שטר מעליא אין הלוה נאמן כאמירתו אלא על ידי חזקה זה שאדוק בו והרי הוא כשאר מלוה ופלגא. ואי לא חספא בעלמא הוא. שאפילו טלו ביד המלוה נאמן הלוה לומר פרעתי (שם).

עין משפט נר מצוה

צב א מיי' פ"ש מהל' גירושין הל' טו וסי"ד הל' ג סמג עשין לד וסי' נ טוש"ע מ"מ סי' כא סעיף ז טוש"ע מה"ש סי' קל סעי' ו וסי' קנב סעיף ח:

צג ב מיי' שם פ"ש הל' י וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' נא סעיף ג וסעיף ז טוש"ע מה"ש סי' קל סעיף י:

צד ג מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' סה סעיף טו:

צה ד מיי' פי"ט מהל' טוען ונטען הל' ז סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קלח סעיף ח:

צו ה מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' סה סעיף טו:

צז ו מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף ח:

צח ז מיי' פי"ו מהל' טוען ונטען הל' ה ועיין בהגהות ומגיד משנה סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' ע סעיף ב:

רבינו גרשום

להראות השטר ואם לא הראה השטר אלא עדי חזקה חיישינן דשמא החזיר לו השטר וחזרה מכירתו: אימא אף בחזקה. כלומר דשטר הוי עיקר ואם אין לו שטר אלא חזקה מועיל לו: רבי סבר אותיות נקנות במסירה. דכיון שמסר לו הלה את השטר קנה להכי אמר נדון בשטר דהיינו עיקר קנייה: ורשב"ג סבר אין אותיות נקנות במסירה. אא"כ החזיק נמי הקרקע להכי אמר אף בחזקה: ואמר לי' אביי. לרב דימי את מוקים פלוגתייהו איפוך במאי דאוקי רבה. לרבה קרי אביי מר. א"כ פליג אדמר: אמר ליה ותפלוג. ומה בכך אנא אמינא טעמא דידי והוא אמר טעמא דידיה: אמר ליה אביי אם כן קשיא דרשב"ג אדרשב"ג. דהכא אמר איפכא כדאמר לעיל לטעמא דרב דימי: אלא אמר אביי. לא קשיא הכא אמאי אמר רשב"ג אין אותיות נקנות במסירה כגון שנמצא אחד מן העדים שבשטר קרוב או פסול. וריבי דאמר נדון בשטר סבר לה כר' אלעזר דאמר לענין גט עדי מסירה כרתי. כלומר אותן שמוסר לה הגט בפניהם היינו עיקר כריתות וה"נ קא סבר דאע"ג דעדי השטר אחד קרוב או פסול נידון בשטר בעדי מסירה שאם יש לו עדים שמסר לו את השטר שכתב לו מכירה בפניהם מועיל לו השטר: ורשב"ג סבר כר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי. היינו עיקר כריתות הלכך קסבר כיון דעדי חתימה דהאי שטר פסול נידון בחזקה ולא בשטר: והאמר רבא. התם במס' גיטין מודה ר' אלעזר בגט מזוייף מתוכו. שאחד מן העדים קרוב או פסול פסול הגט ולא מועיל עדי מסירה. ועל מה נחלקו כגון על אותן ג' גיטין כגון כתב הגט ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש זמן ואין בו אלא עד אחד לא תינשא ואם נשאת הולד כשר דההוא לאו מזוייף

כולי עלמא לא פליגי דגובה המלוה פלגא דהיינו כ"א שבע שאין לו פחות מחציו ויחלוקו: רבי סבר אע"פ שמודה הלוה בשטר שכתבו צריך לקיימו: אלא המקויים השטר ורשב"ג סבר הואיל דאדוק בחצי יחלוקו. אלמא דאיפכא שמעינן להו ולא מצית מוקמת דבהכי פליגי: אלא הכא בלברר קמיפלגי. קס"ד השתא דתרייהו סברי דחזקה עיקר והאי דקאמר נדון בשטר לא משום דצריך אלא קסבר הואיל ושנן לפני בית דין דיש לו שני כחות חזקה ושטר צריך לברר טענתו שיש לו שטר להכי קאמר נדון בשטר עם החזקה. ורשב"ג סבר אין צריך לברר אלא בחזקה בלבד: מאי לברר. כי הא דרב יצחק בריה דרב יוסף הוה מסיק זוזי כו': אמר ליה. ר' אבא לר' יצחק נפחא: והא אמר רב גידל אמר רב